

ment bodies and officials of corporate-type legal entities, which are particularly important during martial law in Ukraine.

Keywords: corporate law, corporate legal entities, economy, economic activity, European integration, EU law, ECHR, legal doctrine, commercial proceedings, effective means of protection, corporate governance, general meeting of participants, officers, director, principle of non-interference of the court in business decisions, business judgment rule, property, corporate disputes, reasonableness, good faith, Business Judgment, martial law.

УДК 347.7:341.24]:004.738.5

DOI 10.31558/2786-5835.2025.2.11

Калаченкова Катерина Олександрівна,

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри господарського та адміністративного права

Донецького національного університету імені Василя Стуса

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВИКОНАННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНИХ ДОГОВОРІВ У ЦИФРОВОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Стаття присвячена дослідженню правового регулювання виконання зовнішньоекономічних договорів в умовах тотальної диджиталізації. Актуальність дослідження зумовлена тим, що диджиталізація (цифровізація) міжнародної торгівлі, включно з електронним документо-обігом (ЕДО), блокчейном та смарт-контрактами, генерує низку правових викликів, як-от визначення юридичної сили електронних доказів та потреба у гармонізації законодавства з європейськими стандартами (eIDAS). Метою дослідження є аналіз чинного міжнародного та національного правового регулювання виконання зовнішньоекономічних договорів в умовах диджиталізації та розробка науково обґрунтованих пропозицій щодо його вдосконалення з урахуванням інноваційних технологій.

У статті розглянуто три фундаментальні засади правового регулювання виконання зобов'язань у цифровому середовищі: принцип функціональної еквівалентності, дематеріалізація документів (критична для електронного коносаменту та логістики) та автоматизація виконання через смарт-контракти.

У роботі висвітлено ключові переваги диджиталізації: прискорення обігу, зниження транзакційних витрат і підвищення прозорості ланцюгів постачання. Акцентовано, що ефективно впровадження інновацій неможливе без належного правового регулювання. Розглянуто правові виклики, які породжує автоматизоване виконання, включно з питанням правової відповідальності за помилки в коді («баги»), застосуванням норм про форс-мажор у смарт-контрактах та колізіями юрисдикції в транскордонних блокчейн-системах. Звернено увагу на важливість цих питань для аграрного сектору України, який є стратегічним експортним пріоритетом і потребує надійних правових гарантій.

Зауважено про необхідність імплементації міжнародних стандартів (MLETR) та вдосконалення правил доказування. Також запропоновано рекомендації щодо необхідності розробки нового правового інструментарію, який інтегрує технологічні механізми (код) у діючі юридичні рамки (договірне право). Зроблено висновок про необхідність комплексного правового, технічного та інституційного підходу для забезпечення стабільності й ефективності міжнародної торгівлі України.

Ключові слова: диджиталізація, цифрова трансформація, зовнішньоекономічний договір, договірне право, міжнародна торгівля, транскордонні операції, електронний документообіг, інноваційні рішення, смарт-контракт, блокчейн, кібербезпека, аграрний сектор, комерційна діяльність.

Постановка проблеми. Цифровізація міжнародної торгівлі змінила спосіб, у який сторони укладають і виконують зовнішньоекономічні договори. Сьогодні виконання зовнішньоекономічних договорів відбувається не лише шляхом фізичного переміщення товарів та фінансових транзакцій, але й значною мірою опосередковано цифровим середовищем: електронним документообігом (далі – ЕДО), використанням хмарних рішень, технології блокчейн і смарт-контрактів.

Водночас ця трансформація породжує низку правових викликів, що вимагають наукового осмислення та законодавчого реагування. До них належать: визначення юридичної сили електронних торговельних документів, механізми гарантування платежів та контролю за виконанням умов контракту, питання електронних доказів, а також кібербезпеки й міжюрисдикційної взаємодії довірчих сервісів. Для України, як великого експортера аграрної продукції, ці питання мають практичну вагу, адже аграрний експорт опирається на швидкий обіг великої кількості документів і потребує надійних, інтегрованих цифрових рішень.

Отже, актуальність дослідження зумовлена необхідністю подолання вказаних викликів на тлі ключових макропроцесів:

- **динаміка технологій** – правове поле часто відстає від інноваційних рішень (смарт-контракти, блокчейн), створюючи правові прогалини та колізії щодо визнання, дійсності та доказової сили електронних форм виконання зобов'язань;

- **транскордонний характер** – виконання зовнішньоекономічних договорів вимагає нагального узгодження національних правових систем, особливо у сфері електронного підпису, кібербезпеки та захисту даних, що має прямий вплив на комерційну діяльність;

- **гармонізація з ЄС** – необхідність адаптації національного законодавства до європейських стандартів (зокрема регламенту eIDAS [1]) для забезпечення безперешкодного та юридично надійного електронного обміну з європейськими партнерами.

Наведені аргументи свідчать, що правове регулювання виконання зовнішньоекономічних договорів у цифровому середовищі набуває критичного значення для забезпечення стабільності, передбачуваності та ефективності міжнародної торгівлі України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика правового регулювання зовнішньоекономічної діяльності (далі – ЗЕД) та використання електронних технологій є предметом активних наукових дискусій. Так, загальні питання ЗЕД, зокрема зовнішньоекономічних договорів (контрактів) висвітлюються у

працях українських науковців (П. О. Густелєв [2]; В. С. Мілаш [3]; І. І. Олексин, Т. В. Кисіль [4]; О. Панасюк, Р. Кобко [5] та ін.); правове регулювання електронної комерції та ЕДО є предметом досліджень таких вчених: О. П. Дзісяк, О. В. Цвик [6]; А. О. Згама, О. О. Зайцев [7]; В. С. Мілаш [8] та ін.; окремі аспекти смарт-контрактів та блокчейну аналізували К. О. Калаченкова [9], К. Г. Нєкіт [10], А. В. Тищенко [11], А. І. Цимбалюк [12] та ін.

Аналіз виконання зовнішньоекономічних договорів, а не лише їх укладення, з акцентом на застосування інноваційних технологій (смарт-контракти, блокчейн, диджитал-платформи) набуває особливого значення в контексті євроінтеграційних процесів та нагальної потреби гармонізації українського законодавства. Це необхідно для забезпечення належного правового регулювання та безпеки виконання зовнішньоекономічних договорів у цифровому форматі і є особливо важливим для аграрного сектору України – стратегічного експортного пріоритету, що активно впроваджує цифрові інструменти та потребує надійних правових гарантій [9] у транскордонній торгівлі.

В умовах відсутності єдиних міжнародних стандартів чітке визначення юридичної сили та порядку виконання цифрових (електронних) та автоматизованих (смарт-контракти) зовнішньоекономічних зобов'язань стає критичним фактором для сталого розвитку міжнародної торгівлі, зокрема в агропромисловому комплексі.

Постановка завдання. Метою статті є аналіз чинного міжнародного та національного правового регулювання виконання зовнішньоекономічних договорів в умовах тотальної диджиталізації та розробка науково обґрунтованих пропозицій щодо його вдосконалення з урахуванням інноваційних технологій (блокчейн, смарт-контракти).

Виклад основного матеріалу. Цифрова трансформація у ЗЕД – це перехід до бізнес-моделей, де всі етапи договірної циклу (від укладення до виконання та вирішення спорів) опосередковуються цифровими технологіями. Так, виконання зовнішньоекономічних договорів у цифровій економіці являє собою складний правовий феномен, який вимагає переосмислення класичних категорій договірної права. Цифрова економіка базується на використанні інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) як основного чинника виробництва та обміну, що трансформує саму сутність виконання зобов'язань.

Фундаментальними для розуміння правового регулювання виконання зовнішньоекономічних договорів у цифровому середовищі є три ключові теоретичні засади, що впливають із системного аналізу міжнародно-правових уніфікаційних актів (зокрема актів ЮНСІТРАЛ [13; 14]) та положень національного законодавства України у сфері електронного обігу [15; 16]: принцип функціональної еквівалентності, дематеріалізація документів, автоматизація виконання. Зазначені засади формують доктринальну базу для легалізації електронних відносин та вста-

новлюють юридичні межі для визнання цифрових дій сторін як належного виконання зобов'язань у транскордонній торгівлі.

Принцип функціональної еквівалентності (Functional Equivalence Principle)

є основним правовим механізмом, що дає змогу інтегрувати електронні документи та повідомлення у традиційне договірне право, яке історично орієнтувалося на паперову форму. Він ґрунтується на ідеї, що правова значущість документа визначається не його фізичною формою, а функцією, яку він виконує в межах правовідносин. Принцип закріплений у ключових актах ЮНСІТРАЛ, зокрема у Типовому законі про електронну торгівлю [13] та Конвенції ООН про використання електронних повідомлень у міжнародних договорах [14]. Ці акти вимагають від держав-учасників не дискримінувати електронні документи або повідомлення лише на тій підставі, що воно існує в електронній формі. Електронний документ або повідомлення має ту саму юридичну силу, що й паперовий, за умови, що він виконує ту саму функцію (наприклад, функцію письмової форми, підпису чи оригіналу). В Україні цей принцип імплементовано в Законі «Про електронні документи та електронний документообіг» [15], який прирівнює електронний документ до паперового.

Отже, принцип функціональної еквівалентності дає змогу визнавати юридичну силу електронних оферт, акцептів, повідомлень про виконання (чи невиконання) умов договору, а також електронних комерційних інвойсів та інших документів у транскордонній торгівлі, забезпечуючи передбачуваність правового результату. Водночас треба звернути увагу на проблему, що полягає у доведенні функціональної еквівалентності у юрисдикціях країн, які мають відмінне від українського та міжнародного законодавство, особливо щодо передачі прав на цифрові активи (наприклад, електронний коносамент).

Наступною фундаментальною засадою є ***дематеріалізація документів (Dematerialization of Documents)***, яка полягає в переході від фізичних носіїв інформації до електронних, що впливає на правове регулювання товаросупровідних документів (наприклад, електронний коносамент чи електронна накладна). Це вимагає відмови від поняття «оригіналу» як єдиної фізичної копії. Правовою метою дематеріалізації є не просто оцифрування (сканування), а створення такого цифрового документа, який має ідентичну юридичну силу та здатність виконувати правові функції паперового носія, зокрема функцію правового титулу (підтвердження права власності або розпорядження). У цифровому середовищі оригіналом вважається цілісний, незмінний електронний запис, який можна достовірно відтворити. Юридична сила надається: цілісності інформації, як гарантії того, що дані не були змінені з моменту їх створення; надійності методу створення, а саме використання сертифікованих систем електронного документообігу та кваліфікованих електронних підписів.

Цей принцип має критичне значення для виконання зовнішньоекономічних договорів у сфері логістики та фінансів, оскільки зачіпає: електронний коносамент (e-Bill of Lading) та інші документи, як-от: електронні сертифікати походження, електронні транспортні накладні (e-CMR) та електронні акти прийому-передачі.

Варто звернути увагу, що традиційний паперовий коносамент є ключовим документом у морських перевезеннях, оскільки він є цінним папером, що виконує функції розписки про отримання вантажу, доказу умов перевезення та, найголовніше, правового титулу (право розпорядження вантажем). Дематеріалізація вимагає створення єдиного, надійного цифрового запису, який неможливо скопіювати чи підробити. Юридично такий запис повинен забезпечувати чітке засвідчення єдиного власника та, відповідно, визнання його передачі як передачі прав на товар. Це забезпечується міжнародними правилами, наприклад, правилами CLECAT (European Association for Forwarding, Transport, Logistics and Customs Services – Європейська асоціація експедиторських, транспортних, логістичних та митних послуг) [17; 18] та рішеннями Міжнародного морського комітету (Comite Maritime International – CMI) [19].

Отже, дематеріалізація є ключем до прискорення міжнародної логістики, зменшення ризиків шахрайства та скорочення часу виконання зобов'язань (наприклад, у митному оформленні, аграрному експорті та банківських операціях з акредитивами) [20]. Однак для досягнення максимальної ефективності та повного усунення посередників у транскордонних операціях простого переведення паперу в цифру недостатньо. Це зумовлює необхідність переходу до третьої фундаментальної засади – автоматизації виконання, – яка реалізується через механізми смарт-контрактів.

Автоматизація виконання, як одна з фундаментальних засад цифрової трансформації зовнішньоекономічних договорів, передбачає перехід від традиційної моделі, де виконання залежить від доброї волі (сторони мають свободу укладення договору, визначення його умов та можливість їх подальшої зміни або припинення за взаємною згодою) чи дій сторін вручну, до моделі самостійного та незворотного виконання зобов'язань за допомогою комп'ютерного коду. Фундаментальність цього принципу як новітньої засади підтверджується дослідженнями правової природи смарт-контрактів [10; 11; 12].

Ключовим інструментом автоматизації є смарт-контракт (smart contract). Це не просто електронний договір, а програмний код, який містить умови угоди та автоматично контролює їх виконання на базі технології блокчейн у разі настання заздалегідь визначених подій, закодованих у ньому.

Смарт-контракт, як незмінний код (після його розгортання у блокчейні), за своєю суттю мінімізує або унеможливує подальший прояв волі сторін. Будь-яка

зміна умов вимагає створення нового контракту або активації заздалегідь закодированих функцій. Водночас традиційний договір може містити неоднозначності, які вирішуються шляхом тлумачення (ст. 6, 627, 637, 213 ЦК України [21]) відповідно до дійсних намірів сторін, тоді як смарт-контракт виконується буквально згідно з кодом (Lex Cryptographica), не залишаючи місця для суб'єктивного тлумачення чи компромісу.

Наприклад, якщо дані з сенсорів (оракула) підтверджують доставку товару в порт призначення (подія / умова), смарт-контракт автоматично ініціює переказ коштів з ескроу-рахунку продавцю (виконання). Така автоматизація підвищує довіру до виконання зобов'язань, оскільки виключає людський фактор та необхідність довіри до посередників. Це критично важливо для транскордонних платежів та складних логістичних операцій. Однак саме ця самостійність виконання породжує правові виклики [10], пов'язані з відповідальністю та застосуванням норм про форс-мажор.

Так, принцип форс-мажору (обставини непереборної сили) дає змогу сторонам звільнитися від відповідальності або призупинити виконання зобов'язань у разі настання надзвичайних та невідворотних подій. Комп'ютерний код може не розпізнавати обставини, які юриспруденція класифікує як форс-мажор (наприклад, війну, ембарго, стихійне лихо). Якщо код не передбачає механізм призупинення, виконання може відбутися автоматично, навіть якщо воно є юридично чи економічно недоцільним.

Водночас правова доктрина вимагає вбудовування у смарт-контракти спеціальних функцій, відомих як «аварійний вихід» (kill switch) або можливість оракула-арбітра (Arbitration Oracle), які дають змогу тимчасово призупинити або скасувати виконання коду на підставі зовнішнього юридичного рішення.

Наступним моментом, на який потрібно звернути увагу, є правова відповідальність. Так, у традиційному праві відповідальність за порушення несуть сторони договору. У цифровому середовищі коло потенційно відповідальних осіб розширюється, якщо збій у виконанні стався через помилку в програмному коді («баг»). Виникають питання: чи відповідає розробник коду (якщо він не є стороною зовнішньоекономічного договору); чи відповідає сторона, яка надала та/чи прийняла умови контракту, що містить помилку; чи відповідає провайдер блокчейн-платформи? Отже, доказування вини у смарт-контрактах ускладнюється, оскільки діяльність відбувається автоматично, а не внаслідок свідомого порушення стороною. Це вимагає від договірної права чіткого розподілу ризиків між учасниками (сторонами, розробниками, провайдерами).

Автоматизоване виконання у блокчейні, який є децентралізованою та транскордонною системою, ускладнює і визначення юрисдикції та права, що застосовується. Блокчейн не має чіткої географічної прив'язки. Це ускладнює застосу-

вання норм міжнародного приватного права та Закону України «Про міжнародне приватне право» [22] щодо визначення суду (чи арбітражу), компетентного вирішувати спір. Виникає колізія між правом, записаним у коді (Lex Cryptographica), та традиційним торговельним правом (Lex Mercatoria) чи національним правом.

Ці виклики підкреслюють необхідність розробки нового правового інструментарію, який інтегрує технологічні механізми (код) у діючі юридичні межі (договірне право).

Висновки. Виконання зовнішньоекономічних договорів у цифровому середовищі відкриває для України значні економічні вигоди: прискорення обігу, зниження транзакційних витрат, підвищення прозорості ланцюгів постачання. Досягнення цих цілей вимагає системної роботи, що ґрунтується на трьох фундаментальних засадах: функціональній еквівалентності, дематеріалізації та автоматизації виконання. Однак реалізація цього потенціалу потребує чітких правових меж: імплементації міжнародних стандартів (зокрема MLETR), гармонізації довірчих сервісів із eIDAS, урегулювання статусу смарт-контрактів, підвищення кіберстійкості та вдосконалення правил доказування.

Так, на основі проведеного аналізу викликів, пов'язаних із функціонуванням інноваційних технологій (блокчейн, смарт-контракти) у сфері виконання зовнішньоекономічних договорів, пропоновано:

- на законодавчому рівні (шляхом внесення змін до Закону України «Про електронну комерцію») чітко визначити правовий статус смарт-контракту як виду електронного правочину, який має юридичну силу за умови, що його виконання здійснюється на базі розподіленого реєстру (блокчейн) і відповідає принципу функціональної еквівалентності письмової форми та підпису;
- рекомендувати сторонам зовнішньоекономічних договорів, укладених у формі смарт-контрактів, обов'язково включення арбітражного застереження з чітким визначенням права, що застосовується, для вирішення спорів, що виникають через порушення функціонування коду (навіть якщо сам код виконався);
- законодавчо передбачити можливість використання «оракулів-арбітрів» (зовнішніх незалежних сервісів) як механізму призупинення виконання смарт-контракту в українських зовнішньоекономічних договорах на підставі офіційного висновку (наприклад, ТПП);
- імплементувати положення Типового закону ЮНСІТРАЛ про електронні передавані записи (MLETR) в національне законодавство України.

У межах подальших наукових розробок особливої уваги та додаткового дослідження потребують питання щодо розподілу правової відповідальності між учасниками цифрового ланцюга у разі збоїв у виконанні зовнішньоекономічних договорів, опосередкованих інноваційними технологіями.

З огляду на стратегічне значення та вразливість аграрного сектору України до логістичних та документальних ризиків його правове забезпечення має стати

пріоритетом у процесі диджиталізації ЗЕД. Лише комплексний підхід (правовий, технічний та інституційний) забезпечить надійне виконання прав і обов'язків сторін у цифровому середовищі ЗЕД і сприятиме підвищенню конкурентоспроможності українського експорту.

Список використаних джерел

1. Regulation (EU) No 910/2014 of the European Parliament and of the Council of 23 July 2014 on electronic identification and trust services for electronic transactions in the internal market (eIDAS). EUR-Lex. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2014/910/oj>
2. Густелєв П. О. Значення міжнародних економічних договорів у правовому регулюванні зовнішньоекономічної діяльності. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право* / гол. ред. Ю. М. Бисага. Ужгород, 2024. Т. 1, вип. 81. С. 274–279. URL: <http://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/article/view/300673/292882>
3. Мілаш В. С. Законодавчі дефініції термінів «зовнішньоекономічна діяльність» і «зовнішньоекономічний договір»: подальший розвиток чи поглиблення дефекту. *Право України*. 2019. № 8. С. 195–209.
4. Олексин І. І., Кисіль Т. В. Окремі аспекти укладання договорів міжнародної купівлі-продажу. *Tarpuenco mapicts*. 2019. С. 70–76. URL: <https://www.lute.lviv.ua/fileadmin/www.lac.lviv.ua/data/DOI/2522-1256-2019-25-09.pdf>
5. Панасюк О., Кобко Р. Стан правового регулювання зовнішньоекономічної діяльності. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2023. № 3. С. 157–161. URL: <https://er.dduvs.edu.ua/bitstream/123456789/12180/1/25.pdf>
6. Дзісяк О. П., Цвик О. В. Стан та перспективи правового регулювання електронної комерції в Україні. *Legal Bulletin*. 2024. № 14. С. 113–118. DOI: 10.31732/2708-339X-2024-14-A15. URL: <https://lbku.krok.edu.ua/index.php/legal-bulletin/article/view/505>
7. Згама А. О., Зайцев О. О. Деякі аспекти правового регулювання електронної торгівлі. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. № 6. С. 138–140. DOI: 10.32782/2524-0374/2024-6/33. URL: http://lsej.org.ua/6_2024/35.pdf
8. Мілаш В. С. Електронні договори як правова основа електронної комерції (торгівлі) в Україні. *Актуальні проблеми права: теорія і практика*. 2022. № 1(43). DOI: 10.33216/2218-5461-2022-43-1-33-41. URL: <https://journals.snu.edu.ua/index.php/app/article/view/362>
9. Калаченкова К. О. Теоретичні та прикладні аспекти впровадження цифрових платформ у аграрному секторі: порівняльно-правове дослідження. *Правничий часопис Донецького національного університету імені Василя Стуса*. 2024. № 2. С. 32–42. URL: <https://jpcchdn.donnu.edu.ua/article/view/16927>
10. Некіт К. Г. Переваги та недоліки смарт-контрактів як підстав виникнення права власності. *Вісник НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право*. 2020. Вип. 3(47). С. 101–105. URL: <https://visnyk-psp.kpi.ua/article/view/229494>
11. Тищенко А. В. Правові аспекти посвідчення правочинів, вчинених за допомогою смарт-контрактів. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2025. № 9. С. 175–181. DOI: 10.32782/2524-0374/2025-9/36. URL: http://lsej.org.ua/9_2025/38.pdf
12. Цимбалюк А. І. Правові погляди на технології блокчейну та смарт-контрактів в Українській правовій системі. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2025. Т. 3, № 90. DOI: 10.24144/2307-3322.2025.90.3.62. URL: <http://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/article/view/342177>

13. UNCITRAL Model Law on Electronic Commerce. URL: https://uncitral.un.org/en/texts/ecommerce/modellaw/electronic_commerce
14. United Nations Convention on the Use of Electronic Communications in International Contracts (New York, 2005). URL: https://uncitral.un.org/en/texts/ecommerce/conventions/electronic_communications
15. Про електронні документи та електронний документообіг: Закон України від 22.05.2003 № 851-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 36. Ст. 275. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-15#Text>
16. Про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги: Закон України від 05.10.2017 № 2155-VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2017. № 45. Ст. 400. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19#Text>
17. European Association for Forwarding, Transport, Logistics and Customs Services. URL: <https://www.clecat.org/>
18. UNCITRAL. Model Law on Electronic Transferable Records (MLETR), 2017. United Nations Commission on International Trade Law. URL: https://uncitral.un.org/en/texts/ecommerce/modellaw/electronic_transferable_records
19. Comite Maritime International. URL: <https://www.umba.org.ua/about-us/cmi/>
20. Калаченкова К. О. Електронні зовнішньоекономічні договори (контракти): правові аспекти. *Осінні юридичні читання – 2025. Сучасні проблеми законодавства, практики його застосування та юридичної науки*: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Осінні юридичні читання – 2025» (м. Вінниця, 20–21 листопада 2025 р.). Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2025. С. 409–412.
21. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 № 435-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 40–44. Ст. 356. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
22. Про міжнародне приватне право: Закон України від 23.06.2005 № 2709-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2005. № 32. Ст. 422. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2709-15#Text>

Kateryna Kalachenkova. Legal Regulation of the Performance of Foreign Economic Contracts in the Digital Environment

This article analyzes the legal regulation of the execution of foreign economic contracts in the context of total digitalization. The study's relevance stems from the fact that the digitalization of international trade, including electronic document management (EDM), blockchain, and smart contracts, generates a number of legal challenges, such as determining the legal validity of electronic evidence and the urgent need to harmonize legislation with European standards (eIDAS). The study aims to analyze the current international and national legal framework for the execution of foreign economic contracts in the context of digitalization and to develop scientifically sound proposals for its improvement, taking into account innovative technologies.

The article explores three fundamental legal principles governing the execution of obligations in the digital environment: the principle of functional equivalence, the dematerialization of documents (which is critical for electronic bills of lading and logistics), and the automation of performance via smart contracts.

The paper highlights the key advantages of digitization: acceleration of circulation, reduction of transaction costs, and increased transparency of supply chains. It is emphasized that the effective implementation of these innovations is impossible without proper legal regulation. It examines the legal challenges posed by automated execution, including issues of legal liability for code errors (“bugs”), the application of force majeure provisions in smart contracts, and conflicts of jurisdiction in cross-border blockchain systems.

Particular attention is paid to the importance of these issues for Ukraine's agricultural sector, which is a strategic export priority and requires reliable legal guarantees. The need to implement international standards (MLETR) and improve the rules of evidence is highlighted. The article also offers recommendations on the need to develop new legal instruments that integrate technological mechanisms (code) into the existing legal framework (contract law). It concludes that a comprehensive legal, technical, and institutional approach is necessary to ensure the stability and effectiveness of Ukraine's international trade.

Keywords: digitalization, digital transformation, foreign economic contract, contract law, international trade, cross-border operations, electronic document management, innovative solutions, smart contract, blockchain, cybersecurity, agricultural sector, commercial activities.

УДК 346.2; 347.19; 347.72
DOI 10.31558/2786-5835.2025.2.12

Фатєєв Андрій Олександрович,
здобувач ступеня «Доктор філософії»
Донецького національного університету імені Василя Стуса

ПОРУШЕННЯ ПРИ СТВОРЕННІ ЮРИДИЧНОЇ ОСОБИ, ЯКІ НЕ МОЖНА УСУНУТИ, ЯК ПІДСТАВА ПРИМУСУВОЇ ЛІКВІДАЦІЇ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ КОРПОРАТИВНОГО ТИПУ

Стаття присвячена дослідженню застосування примусової ліквідації юридичної особи, що не пов'язана з банкрутством, через допущені при її створенні порушення, які не можна усунути, виявленню недоліків законодавства в цій сфері, аналізу судової практики щодо припинення юридичної особи корпоративного типу. Розроблено висновки та пропозиції, спрямовані на вдосконалення законодавства в цій сфері. Уніфіковано формулювання підстав для ліквідації (припинення) юридичної особи шляхом внесення змін до ПК України з уточнення формулювання підстави звернення податкових органів до суду щодо припинення юридичної особи з викладом її в такій редакції: «звертатися до суду про припинення фізичною особою-підприємцем підприємницької діяльності та ліквідацію юридичної особи через допущені при її створенні порушення, які не можна усунути». Аргументовано, що скасування державної реєстрації установчих документів та ліквідація юридичної особи – це сутнісно різні поняття, існування яких у законодавстві обумовлене появою значного масиву нормативно-правових актів, що позначилося на їх якості та негативно відобразилося на рівні юридичної техніки.

Ключові слова: сфера господарювання, господарська діяльність, корпоративне право, юридична особа корпоративного типу, господарські товариства, припинення юридичної особи, створення юридичної особи, примусова ліквідація юридичної особи, підстави припинення юридичної особи за рішенням суду.

Постановка проблеми. Припинення юридичної особи як суб'єкта права є більш складною процедурою, ніж її створення, тим паче, що процес створення в умовах диджиталізації стає все більш автоматизованим та спрощеним. Проте чинне законодавство регулює питання припинення юридичної особи фрагментарно, що знаходить своє відображення в судовій практиці щодо припинення юридичної особи, яке не пов'язане з банкрутством. Сьогодні ліквідація юридичних